

УДК: 336.71:332.122

Л.А. Плукар

DOI: 10.36919/2312-7812.3.2020.90

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

У статті обґрунтовано значення розвитку регіонального банківського сектора у забезпеченні економічної безпеки регіону. Розкрито сутність банківського сектора, регіонального банківського сектора, економічної безпеки банку. Акцентовано увагу на забезпеченні фінансування процесу соціально-орієнтованого суспільного відтворення в регіоні через функціонування механізмів створення, розподілу та примноження капіталу, як однієї з важливих функцій регіонального банківського сектора. Представлено основні напрями розвитку банківського сектора регіону. Визначено роль регіональних банків і філій інорегіональних банків у гарантуванні безпечного розвитку регіонального банківського сектора. Розкрито двояку роль регіонального банку в системі безпеки можна: по-перше, регіональний банк є компонентом системи безпеки банківського сектора країни; по-друге, регіональному банку властивий регіональний характер, що сприяє розвитку і забезпеченню безпеки регіону. Визначено сутність середньострокової стратегії для місцевого банку, як закріплення за собою тієї чи іншої ніші ринку, надання універсальних послуг обмеженому колу клієнтів; перехід регіонального банку на вузьку продуктову спеціалізацію. Охарактеризовано чинники, що стримують зростання кредитних вкладень у регіональну економіку для реалізації інвестиційних проектів. Обґрунтовано доцільність побудови системи синдикованого кредитування через відкриття регіонального центру синдикованого кредитування на базі одного з регіональних комерційних банків. Виділено три моделі стратегії інвестиційної діяльності: модель середнього регіонального інвестиційного банку, модель спеціалізованого інвестиційного банку, модель універсального банківського бізнесу. Розкрито роль філій інорегіональних банків в системі економічної безпеки регіону, представлено переваги філізації та низку аргументів проти неї.

The article substantiates the importance of the development of the regional banking sector in ensuring the economic security of the region. The essence of the banking sector, regional banking sector, economic security of the bank is revealed. Emphasis is placed on providing funding for the process of socially-oriented social reproduction in the region through the functioning of mechanisms for the creation, distribution and increase of capital, as one of the important functions of the regional banking sector. The main directions of development of the banking sector of the region are presented. The role of regional banks and branches of foreign banks in ensuring the safe development of the regional banking sector is determined. The dual role of the regional bank in the security system can be revealed: first, the regional bank is a component of the security system of the country's banking system; secondly, the regional bank has a regional character, which contributes to the development and security of the region. The essence of the medium-term strategy for a local bank is determined, as securing a niche of the market, providing universal services to a limited number of clients; the transition of the regional bank to a narrow product specialization. The factors restraining the growth of credit investments in the regional economy for the implementation of investment projects are described. The expediency of building a syndicated lending system through the opening of a regional syndicated lending center on the basis of one of the regional commercial banks is substantiated. There are three models of investment activity strategy: the model of an average regional investment bank, the model of a specialized investment bank, the model of universal banking business. The role of branches of foreign regional banks in

the system of economic security of the region is revealed, the advantages of branch and a number of arguments against it are presented.

Ключові слова: банківський сектор, регіональний банківський сектор, економічна безпека регіону, безпека банківського сектора, інвестиційні проекти, синдиковане кредитування, іно-регіональні банки, філізація банків.

Key words: banking sector, regional banking sector, economic security of the region, security of the banking sector, investment projects, syndicated lending, foreign banks, bank branch.

Постановка проблеми. Формування передумов для нарощування й ефективного використання потенціалу розвитку регіонального банківського сектора є невіддільною складовою забезпечення безпеки регіону, оскільки активізація взаємодії банківського кредитування та реального сектора економіки на регіональному рівні дозволяє розширити економічні взаємозв'язки з іншими регіонами, сприяє задоволенню їх інвестиційних інтересів, потреб фізичних осіб у збереженні заощаджень, забезпеченні споживчих потреб і населення, і суб'єктів господарювання регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сутності безпеки безпеки банківської діяльності, факторам впливу на економічну та фінансову безпеку банківських установ присвятили свої праці такі відомі науковці: Барановський О.І., Білошапка В.С., Болгар Т.М., Зубок М.І., Ільяшенко С.Н., Костюченко О.Є., Різник Н.С., Яременко С.М. Разом із тим потребує подальшого вивчення діяльність регіональних банківських установ у формуванні економічної безпеки регіону.

Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування розвитку регіонального банківського сектора у забезпеченні економічної безпеки регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківський сектор, з погляду системно-структурного аналізу, — це сукупність банківських установ, які займаються банківською діяльністю на професійній основі, підпорядковуючись законодавчо встановленим нормам і правилам її ведення, внутрішня і зовнішня взаємодія між якими породжує багаторівневу економічну структуру [1, с. 422]. Банківський сектор регіону являє собою сукупність взаємопов'язаних кредитно-фінансових інститутів другого рівня банківської системи, які функціонують відособлено, але мають гнучкі зовнішні зв'язки з господарським територіальним комплексом та виконують різного роду банківські операції [2, с. 32].

Однією з важливих функцій регіонального банківського сектора є забезпечення фінансування процесу соціально-орієнтованого суспільного відтворення в регіоні через функціонування механізмів створення, розподілу та примноження капіталу. Ефективність регіонального банківського сектора визначається мірою повноти виконання ним своїх функцій. Якнайповніше залучення регіональним банківським сектором вільних фінансових ресурсів населення та підприємств, спрямування їх на розвиток реального сектора регіону сприятиме прискореному росту ВРП та зростанню рівня проживання населення регіону.

Основними напрямками розвитку банківського сектора регіону, на нашу думку, є:

- зниження диспропорційності забезпеченості регіонів банківськими установами та недопущення надмірної концентрації банківських ресурсів у двох-трьох регіонах країни;
- посилення взаємодії банківського та реального секторів економіки регіону;

- залучення банків до інвестування масштабних проектів, вагомих для регіону і його розвитку;
- налагодження взаємодії на регіональному рівні між органами влади, фінансово-кредитними установами, великими підприємствами регіону;
- підтримка розвитку та формування регіональних банків;
- забезпечення територіальної доступності точок банківського обслуговування до населених пунктів та рівномірність надання банківських послуг;
- наявність законодавства, що регулює територіальну організацію банківської системи та посилення ролі регіонального рівня в забезпеченні безпеки банківської системи України.

З огляду на роль банківського сектора регіону та виконувани ним функції, важливе значення в його розвитку відіграватиме налагодженість взаємодії банківських установ з регіональними органами влади та органами місцевого самоврядування. До основних питань, які належать до компетенції їх впливу, вважаємо наступні:

- залучення банків до кредитно-фінансової діяльності в регіоні (згідно із законодавством органи регіонального управління та самоврядування можуть отримувати кредити в банківських установах, виступати гарантами кредитів підприємств, установ і організацій комунальної власності відповідних територіальних громад, розміщувати засоби, що належать їм, в банках інших суб'єктів права власності, отримувати відсотки від їх доходів відповідно до закону із зарахуванням їх у прибуткову частину відповідного місцевого бюджету);

- стимулювання соціальної активності кредитно-фінансових установ (здійснюється у вигляді двох взаємопов'язаних процесів: залучення до процесу стратегічного планування розвитку регіону (у вигляді соціального партнерства) та стимулювання соціально відповідальної поведінки);

- реалізація їх інвестиційного потенціалу та покращення бізнес-клімату регіону, що знаходить свій прояв у розвитку будівельних потужностей, обсягах надходжень місцевих податків, доступності фінансових ресурсів органів державного управління. Зростання показників рівня безробіття, інфляції, зменшення доходів учасників відтворювального процесу в регіоні, корумпованість влади в регіоні свідчатимуть про зростання фінансових ризиків для банків, спричинюватимуть зростання відсоткової ставки і зменшуватимуть можливість для підприємств залучення значних ресурсів на довгостроковий період [3; 4]. При цьому варто зауважити, що регіональні органи державної влади можуть виступати і носіями регулювального впливу, і учасниками кредитного процесу.

Особливий інтерес для дослідження в межах вивчення економічної безпеки банківського сектора регіону викликає визначення ролі регіональних банків і філій іноземних банків у гарантуванні безпечного розвитку регіонального банківського сектора (оскільки саме вони в сукупності формують банківську інфраструктуру кожного регіону). При цьому «економічну безпеку банку» тлумачать, як сукупність охорони комерційної та банківської таємниці; забезпечення стану найкращого використання ресурсів щодо запобігання загрозам комерційних банків і створення умов стабільного, ефективного функціонування й максимізації прибутку [5, с. 11]. Оскільки стан безпеки суб'єкта характеризується здатністю протистояти загрозам, то, як зазначає В. А. Батковський [6, с. 39], по суті, механізмом забезпечення безпеки системи є

управління загрозами — наявними і потенційно можливими явищами й чинниками, що створюють небезпеку для системи.

Для аналізу ролі регіонального банку в системі безпеки можна застосувати дуалістичний підхід, який визначає двояку роль регіональних банків. По-перше, регіональний банк є компонентом системи безпеки банківської системи країни. А відповідно до теорії систем впливає, що від стабільного функціонування кожного окремого елемента залежить стабільність системи загалом.

Отже, безпека регіонального банку впливає в підсумку на безпеку банківської системи країни. По-друге, регіональному банку властивий регіональний характер, що сприяє розвитку і забезпеченню безпеки регіону. В сучасних умовах регіональні банки трансформують у кредити місцевим підприємствам приблизно 65-70% депозитів, тоді як філіали іноREGIONАЛЬНИХ банків лише близько 40%. Окрім того, місцеві банки готові кредитувати малі і середні підприємства, фінансове становище яких характеризується тимчасовими труднощами, але менеджмент яких володіє хорошими планами щодо їхнього розвитку.

Знаючи завдання і проблеми свого регіону, регіональні банки швидше і краще реагують на потреби своїх клієнтів. Головною перевагою регіональних банків є знання місцевої специфіки і можливість працювати з клієнтом точково, з урахуванням його індивідуальних особливостей. Окрім зазначеного, регіональний банк — це організація, що має передумови для ефективного управління регіональними ризиками, оскільки має налагоджені зв'язки з місцевим економічним співтовариством та з іншими регіонами, а на знанні регіональних особливостей і на міжрегіональному співробітництві можна побудувати ефективний бізнес.

У сучасних умовах дослідники відзначають затребуваність саме регіональних банків на місцевому рівні, що пояснюється їх близькістю до реального споживача й орієнтацією на потреби регіональної економіки, що знаходить підтримку в місцевих органах управління. Вони «вмонтовані» в економіку регіону і є її органічним елементом, а не чужорідною структурою. На нашу думку, регіон не може володіти серйозним фінансовим потенціалом, фінансовою незалежністю, не маючи сильних незалежних банків.

Одним з варіантів середньострокової стратегії для місцевого банку є закріплення за собою тієї чи іншої ніші ринку, надання універсальних послуг обмеженому колу клієнтів. Такою нішею є, насамперед, малий і середній бізнес: в обслуговуванні його суб'єктів велике значення має фактор місцевої присутності і знання специфіки регіонального ринку. У межах цієї стратегії може скластися чіткий поділ праці: філії великих банків кредитують великі підприємства, а місцеві банки — решту бізнесу і населення. Спрямованість на малий і середній бізнес дозволяє частково знизити і кредитні ризики: як правило, невеликі підприємства більш прозорі, оскільки мають рахунки в одному-двох банках, і дані щодо їхніх оборотів дають об'єктивне уявлення про їхнє фінансове становище.

Інша стратегія — перехід регіонального банку на вузьку продуктову спеціалізацію. Монопродуктові структури за прибутковістю, звичайно, поступаються універсальним, але якщо вибрана ніша досить велика, вони можуть швидко вийти на прийнятний рівень рентабельності. Подібну перспективу відкривають, зокрема, споживче й іпотечне кредитування. Хорошим варіантом для середніх корпоративних банків експерти

вважають перехід у сегмент інвестиційних послуг і послуг з управління активами. Життєздатність такої моделі забезпечується економією завдяки масштабам, а більш низькі експлуатаційні витрати дозволяють створити кращі умови для клієнтів.

Потрібно вказати і на основні проблеми, з якими стикаються регіональні банки, коли вступають у конкурентну боротьбу з філіями великих банків. Чи не найбільшою з них є слабкість власної капітальної бази: часто вони просто не можуть надати необхідні великим клієнтам кредити, суми яких, щоправда, не є значними для філії іно-регіональних банків. Окрім цього, регіональні банки не завжди можуть запропонувати клієнтам широкий спектр відносно дешевих послуг, який їм пропонують, скажімо, філії центральних банків.

Однак маємо зазначити, що регіональні банки часто і не прагнуть будь-що розширити клієнтську базу, оскільки на відміну від філій центральних банків, що мають змогу передавати надлишки (незатребувані ресурси) за місцем знаходження більш розвинених фінансових ринків, не завжди можуть вигідно і відносно безпечно розмістити вже акумульовані ними кошти.

Чинником, що стримує зростання кредитних вкладень у регіональну економіку для реалізації інвестиційних проєктів, є дефіцит довгострокових ресурсів. Цей фактор діє не тільки одо регіональних банків, а й стосовно всіх банківських інститутів, які функціонують у регіонах. Дефіцит довгострокових ресурсів банківські інститути покривають завдяки трансформації в довгострокові вкладення короткострокових зобов'язань перед клієнтами. Така трансформація є звичайною практикою діяльності кредитних організацій, однак вона може здійснюватися тільки за наявності стійких залишків коштів на розрахункових і поточних рахунках клієнтів, має об'єктивну межу і не може повністю відшкодувати нестачу довгострокових ресурсів як джерела довгострокових кредитних вкладень.

Слабкість і нестійкість ресурсної бази регіональних банків часто не дозволяє їм кредитувати справді перспективні та вигідні інвестиційні проєкти. Набір інвестиційних інструментів регіональних банків помітно поступається великим українським банкам. Серед основних проблем розвитку інвестиційної діяльності регіональних банків потрібно відзначити низький рівень їх капіталізації, що є фактором стримування зростання довгострокових пасивів як основного джерела їх інвестиційної діяльності.

Сучасні тенденції розвитку реального і банківського секторів показують наявність потенціалу збільшення обсягів інвестиційного кредитування. Його залучення в розвиток реальної економіки можливе за умови подальшого розвитку інфраструктури інвестиційного процесу як елемента регіональної інвестиційної політики. Розвиток інвестиційного спрямування банківського бізнесу дозволяє посилити процеси диверсифікації на рівні регіональної банківської системи, а також диверсифікувати активи регіональних банків, поліпшити структуру пасивів, що, безумовно, робить банківський бізнес більш гнучким до змін кон'юнктури ринку, а отже, загалом більш стійким.

Аналіз інституціональних та економічних показників банківського сектора більшості регіонів дозволяє зробити висновок про те, що регіональні комерційні банки мають обмежені ресурси для індивідуального інвестування. В цих умовах важливим інструментом інвестиційної діяльності є синдиковане кредитування. Особливими рисами синдикованого кредиту є: наявність двох і більше кредиторів, оформлення

контракту синдикації, рівні права і відповідальність для всіх кредиторів; відповідальність позичальника перед кредиторами; єдність інформації.

Взаємозв'язок інтересів інвестиційних підрозділів банків та інтересів регіону відображає схема синдикуваного кредитування в регіоні (рис. 1).

де 1 – участь в організації та діяльності РЦСК; 2 – надання інформаційної підтримки; 3 – оцінка проектів клієнтів на предмет їх пріоритетності для регіону і напрям інформації в РЦСК; 4 – прийняття та аналіз заявки від клієнта; 5 – повідомлення клієнта про умови надання синдикуваного кредиту; 6 – згода клієнта з умовами кредитування; 7 – підписання між клієнтом і РЦСК договору про організацію кредиту; 8 – інформаційний меморандум про позичальника; 9 – підтвердження банками-учасниками згоди на кредитування клієнта; 10 – підписання кредитних документів клієнтом, банками-учасниками; 11 – надання гарантій; 12 – відкриття рахунків позичальникові банками синдикату; 13 – отримання позичальником кредиту

Рис. 1. Схема синдикуваного кредитування в регіоні

Розвиток системи синдикуваного кредитування можливий через відкриття регіонального центру синдикуваного кредитування на базі одного з регіональних комерційних банків, який має досвід проведення великомасштабних операцій, володіє налагодженими зв'язками, кваліфікованими кадрами і характеризується хорошою репутацією в банківській системі. На основі програми розвитку регіону у сфері залучення синдикуваних кредитів для задоволення інвестиційних потреб регіональної економіки органи регіональної влади здійснюють відбір та надсилають інформацію до регіонального центру синдикуваного кредитування за проектами підприємств області, які потребують банківського фінансування.

З метою інтенсифікації процесів інтеграції регіональних банків в економіку регіону потрібно всім регіональним банкам розробляти інвестиційну стратегію, органічно вбудовану в комплексну стратегію розвитку регіону для формування несуперечності інтересів розвитку регіонів та банків. Послідовна інвестиційна стратегія банку являє собою сукупність теоретичних положень і підходів, практичних установок і рішень, що дають достовірне і цілісне уявлення про організаційно-економічні основи стратегічних процесів в інвестиційній банківській сфері.

На основі проведеного дослідження виділено три моделі стратегії інвестиційної діяльності, в межах яких можна створити низку ефективних модифікацій – модель

середнього регіонального інвестиційного банку, модель спеціалізованого інвестиційного банку, модель універсального банківського бізнесу. Більш складні процеси універсалізації інвестиційної діяльності і зниження інвестиційних ризиків відбуваються в рамках банкострахової (bancassurance) і страховобанківської (assurfinance) моделей фінансових конгломератів, що поєднують банки та страхові компанії.

Особливе місце в системі економічної безпеки банківського сектора регіону посідають філії інорегіональних банків. У регіонах філії кредитних організацій, як правило, охоплюють найбільшу частку ринку за всіма основними напрямками банківського бізнесу. Про значущість філій на регіональному ринку свідчить і той факт, що основні фінансові потоки в регіонах рухаються переважно через філії інорегіональних банків, які і є головною рушійною силою конкурентоспроможності кредитних організацій регіону та «піонерами» на ринку в частині розвитку нових операцій і послуг. У такому сенсі саме філії формують потенціал банківського сектора регіону.

Проте на регіональному ринку філії можуть відігравати неоднозначну роль: знижувати або підвищувати регіональний фінансовий та інвестиційний потенціали — сприяти відтоку або притоку коштів у регіон.

Існує думка, що поширення по країні мережі філій великих банків має лише позитивне значення, оскільки сприяє вільному переливу капіталу в економіці. Згідно з теорією банківського регулювання, розширення мережі філій підвищує стабільність банківської системи, оскільки дає змогу диверсифікувати банківські активи і збільшити депозитну базу (завдяки розширенню географії розміщення філій і зростання кількості клієнтів).

Однак існує низка аргументів і проти філіалізації.

По-перше, всі складові фінансової системи країни — кредитна, розрахункова і ощадна — в такому випадку потрапляють у стратегічну залежність від тих чи інших банків, що може викликати великі системні ризики. Це посилює залежність регіонів від впливу фінансово-економічних, політичних структур, інтереси яких можуть відрізнятися від соціально-економічних інтересів регіонів. Отже, фінансове ослаблення регіону, поєднане з наростанням ймовірності системного ризику концентрації капіталу, — це не тільки банківська, а й соціально-економічна проблема.

По-друге, багатофіліальні банки схильні до значно вищих операційних ризиків.

По-третє, «проникнення» інорегіональних філій на місцеві ринки може викликати ситуацію, коли регіональні банки будуть не в змозі конкурувати з великими і тому будуть змушені покинути ринок.

По-четверте, як правило, філії великих банків використовують регіональні ринки банківських послуг, як плацдарм для одержання дешевих ресурсів і потім переміщують їх у великі промислові центри за місцем розташування головного офісу або інших регіональних відділень для здійснення кредитних вкладень.

Значна частина ресурсів, акумульованих у регіонах і самими регіональними банками, і філіями столичних банків, що діють на їхній території, переводиться в центр, щоб увійти в дохідні і високоліквідні активи. Тож українська банківська система є віддзеркаленням сформованої ситуації, коли в умовах браку інвестиційних ресурсів відбувається відтік капіталу з регіонів — в центр або за кордон. Причому, зазвичай, що більше регіон потребує ресурсів для структурної перебудови економіки, то більше ресурсів з цього регіону йде в центр.

Проблема ускладнюється тим, що, функціонуючи на території регіону, філії регіональних банків не сплачують податок з прибутку за місцем діяльності, а централізо-

вано — за місцем розташування материнського офісу. При цьому податок на прибуток філії визначається розрахунково із загальної суми податку, нарахованого банком, розподіленого пропорційно до питомої ваги суми валових витрат філій та амортизаційних відрахувань, нарахованих за основними фондами банківської установи, які розташовані за місцезнаходженням філії, у загальній сумі валових витрат та амортизаційних відрахувань банківської установи [7]. Тобто вимивання фінансових ресурсів супроводжується і відсутністю надходжень до місцевого бюджету.

Тож двоїста природа філії відносно економічного простору, в якому вони функціонують, виявляється, з одного боку, в забезпеченні ринку банківськими послугами, розвитку конкуренції, а з іншого — в «роботі» на інший регіон, до якого, як правило, відбувається відтік кредитних ресурсів.

Висновки. Отже, для досягнення економічної безпеки регіону важливо забезпечити розвиток регіонального банківського сектора, як сукупності самостійних банків та філій інорегіональних банків. Оскільки банківський сектор регіону в ієрархії банківської системи держави є підсистемою нижчого рівня (порівняно з національним) та одночасно виступає вищим ієрархічним рівнем для фінансово-кредитних установ, які розміщені в регіоні, лише взаємодія й координація зусиль відповідно до повноважень усіх ієрархічних рівнів дозволять досягти успіху та поставлених перед системою завдань щодо забезпечення економічної безпеки. При цьому, незважаючи на єдність кінцевої мети — забезпечення економічної безпеки — завдання і цілі кожного з рівнів банківської системи є індивідуальними. Визначальним напрямом підвищення економічної безпеки банківського сектора регіону є посилення його взаємодії з реальним сектором та активізація процесів інвестування економіки регіону.

Встановлено, до сучасні тенденції розвитку реального та банківського секторів засвідчують наявність потенціалу збільшення обсягів інвестиційного кредитування, залучення якого у розвиток реальної економіки можливий за умови подальшої розбудови інфраструктури інвестиційного процесу, як елемента регіональної інвестиційної політики. У цьому контексті розвиток інвестиційного спрямування банківського бізнесу дозволить посилити процеси диверсифікації на рівні регіональної банківської системи, а також диверсифікувати активи регіональних банків, поліпшити структуру пасивів, посилити гнучкість банківського бізнесу до змін кон'юнктури ринку та підвищити його стійкість.

Аналіз інституціональних та економічних показників банківського сектора більшої частини регіонів дозволив констатувати обмеженість ресурсів для індивідуального інвестування регіональними комерційними банками. Тому у цих умовах важливим інструментом інвестиційної діяльності є синдиковане кредитування. Визначено, що розвиток системи синдикованого кредитування можливий шляхом відкриття регіонального центру синдикованого кредитування на базі одного з регіональних комерційних банків, який має досвід проведення великомасштабних операцій, володіє налагодженими зв'язками, кваліфікованими кадрами, характеризується позитивною репутацією в банківській системі та може здійснюватись на основі розробленої програми розвитку регіону у сфері залучення синдикованих кредитів для задоволення інвестиційних потреб регіональної економіки. В результаті органи регіональної влади отримують можливість щодо здійснення відбору та спрямування інформації до регіонального центру синдикованого кредитування за проектами підприємств області, які потребують банківського фінансування.

1. *Реверчук О.* Банківський сектор та його структура в Україні. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. Вип. 19. С. 420–424; 2. *Гомбоев А. Ц., Сахаровский С.Н.* Банковские инвестиционные ресурсы региона. СПб. : Инфо-да, 2001. 128 с.; 3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>; 4. *Максимов В. В.* Економічний потенціал регіону (аналіз, оцінка та використання) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2002. 360 с.; 5. *Барановський О. І.* Банківська безпека: проблема виміру. Економіка та прогнозування. 2006. № 1. С. 7–25; 6. *Батковський В. А.* Безпека грошово-кредитної системи та механізми подолання загроз її розвитку. Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Економіка : зб. наук. пр. К., 2009. № 111. С. 37–41; 7. *Корнеев В. В., Бублик Є.О.* Антикризове регулювання кредитних ринків: порівняльний аналіз практики зарубіжних країн. Економічний вісник Донбасу. 2010. № 2. С. 70–75.

1. *Reverchuk, O.* (2009). Banking sector and its structure in Ukraine. Formuvannya rynkovoї ekonomiky v Ukraini, 2, 420–424 [In Ukrainian]; 2. *Homboev, A. Ts., Sakharovskyi, S.N.* (2001). Bank investment resources of the region. Sankt Peterburg: Info-da [In Russian]; 3. Law of Ukraine «On local self-government in Ukraine» № 280/97-ВР. (1997.May21). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0> [In Ukrainian]; 4. *Maksymov, V.V.* (2002). Economic potential of the region (analysis, evaluation and use): monograph. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia [In Ukrainian]; 5. *Baranovskyi, O. I.* (2006). Banking security: a problem of measurement. Ekonomika ta prohnouzuvannya, 1, 7–25 [In Ukrainian]; 6. *Batkovskyyi, V. A.* (2009). Security of the monetary system and mechanisms for overcoming threats to its development. Visn. Kyiv. nats. un-tu im. T. Shevchenka. Ekonomika : zb. nauk. pr. K., 111, 37–41 [In Ukrainian]; 7. *Kornieiev, V. V., Bublik, Ye.O.* (2010). Anti-crisis regulation of credit markets: a comparative analysis of the foreign countries practice. Ekonomichnyi visnyk Donbasu, 2, 70–75 [In Ukrainian].

УДК: 338.43:631.14

О.В. Гривківська, О.В. Герасимова

DOI: 10.36919/2312-7812.3.2020.98

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

В статті розглянуто інструментарій функціонування механізму мінімізації ризиків платіжних систем. Обґрунтовано, що ризики необхідно розглядати в сукупності з чинниками, оскільки лише шляхом зменшення рівня невизначеності інформації щодо цих чинників можна створити досконалу систему мінімізації ризиків платіжних систем. Доведено, поділ ризиків на специфічні і індивідуальні дозволяє оцінити стан платіжної системи в двох напрямках: внутрішньої – щодо технології розрахункових операцій, які повністю залежать від діяльності учасників системи платежів, і зовнішньої, яка не залежить від поведінки контрагентів платіжної системи. З позиції комплексного підходу, оцінку ризиків платіжних систем доцільно проводити виходячи з розширеної класифікації ризиків за сферами їх виникнення, механізмами розрахунків, розподілом їх у часі, що дає можливість оцінювати ступінь кожного з видів ризику і, відповідно, здійснювати вибір методів їх оптимізації. Запропоновано методичний підхід до оверсайта платіжних систем із врахуванням особливостей національної платіжної системи та сек`юритизації активів як інструмента мінімізації ризиків та платіжного портфеля банківських установ. З позиції системи мінімізації ризиків платіжного портфеля банківських установ під сек`юритизацією, як інструмента функціонування механізму мінімізації ризиків платіжних систем запропоновано розуміти процес трансформації індивідуального портфельного ризику банку в фінансові інструменти